

BOEKENTIPS

Waargemaakt

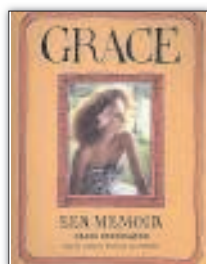

FANTASY ★★★★★

In 2007 debuteerde Patrick Rothfuss met *De naam van de wind*, onlangs verscheen het vervolg *De angst van de wijze* in paperback. Opnieuw blikt de mysterieuze herbergier terug op zijn leven als de jonge schelm Kvote, die aan de universiteit magie leert. Aanvankelijk kabbelt het verhaal prettig door waar deel 1 ophield. Na een akkefietje komt Kvote als minstreel in dienst bij een rijk heer, krijgt het aan de stok met bandieten, raakt bevangen door een verleidelijke fee en leert een bijzondere vorm van magie van een bikkelharte stam. En dan zijn we pas op pagina 100. Maakte Rothfuss zijn belofte van het eerste deel waar? Absoluut! Hij schreef ouderwets goede fantasy waarin je blijft lezen. —Dominique Lap

(De Boekerij, €19,95)

Katten en kleertjes

MEMOIRE ★★☆☆☆

Grace Coddington, ex-model en opperstyliste van stijlbijsel *Vogue* houdt alleen van plaatjesboeken; in het regisseren van andermans foto's ligt haar talent. De herinneringen die ze met zichtbare hulp van een ghostwriter in *Grace: Een memoir van de creative director van Vogue* noteerde, hebben kraak noch smaak, haar onnozele tekeningetjes onderstrepen de kinderlijkheid van een wereld waarin Anna, Calvin, Naomi en andere modegoden geen achternaam nodig hebben en katten de hoofdrol spelen. Wat voor Coddington inneemt zijn haar doorzettingsvermogen en het vreemde fenomeen stijl; als model raakt ze een ooglid kwijt, maar na reconstructie komt ze sterker terug en verzint de *smokey-eyes-look* waarmee ze haar littekens verdoezelt. De schitterende reportages waaraan zij meewerkte, staan aan de wieg van menige smaakopvoeding. —Esther Wils

(Atlas Contact, €24,95)

Kleine misdaad

THRILLER ★★★★★

Wat doet een vader als hij beseft dat zijn zoon opgroeit tot een psychopatisch monster? De succesvolle Vlaamse schrijver Bram Dehouck stelt zich deze vraag in *Hellekind*. De vader heeft het besluit genomen: hij zal zijn zoon om het leven brengen. De moeder verzet zich ertegen. Volgens haar zijn het slechts puberstreken. Dehouck, die al twee keer De Gouden Strop won, weet opnieuw een 'kleine' misdaad zo goed op te schrijven dat het van begin tot einde boeit – ondanks het ogenschijnlijke ontbreken van plot of actie. Met veel gevoel wordt psychologische spanning langzaam opgevoerd tot een prachtige finale. —Gijs Korevaar

(De Geus, €17,95)

Kevin Duttons vader was er eentje, dus de schrijver weet waarover hij het heeft in zijn nieuwe boek.

Trek u op aan de psychopaat

Tekst: Esther Wils Foto's: Marco Okhuizen

Hij heeft bacillen opgelopen, ergens tussen Schiphol, Hilversum en Amsterdam, en hij moet ook nog even slapen voordat zijn officiële boekpresentatie plaatsvindt. Kevin Dutton heeft dus maar een uurtje, maar dat is geen probleem: de man is extreem energiek en welbespraakt, overtuigend en zeer innemend. Hij noemt zijn vader een onvervalste psychopaat, maar heeft zelf waarschijnlijk ook een paar van de betere eigenschappen van die ziekte geërfd.

„Ik had geen idee dat mensen zó gefascineerd zouden zijn door psychopaten ... Volgens mij bestaat er zoiets als psychopatennijd (naar analogie van wat Freud penisnijd noemde, EW). Het idee dat je geen angst zou kennen, geen scrupules, geen schaamte, dat je geen wettelijke, morele of emotionele terughoudendheid zou voelen is blijkbaar heel aantrekkelijk.

„Als ik de mensen vraag wat ze zouden doen als ze een half uurtje psychopaat mochten zijn, geven ze graag antwoord, en hun reacties vallen in twee categorieën uiteen. Je hebt er die wraak zouden nemen voor wat ze is aangedaan, maar ook mensen die hun onsterfelijke liefde

zouden verklaren aan degene die ze nooit durfden aanspreken. Onze samenleving oefent steeds meer controle uit – in Engeland hebben we één bewakingscamera op elke twintig mensen! En dan heb je Facebook. De vrijheid die de psychopaat zich permitteert, zonder nadenken, daar zijn mensen jaloers op.”

U onderscheidt psychopaten van seriemoordenaars.

„Inderdaad, het is een misverstand om die twee aan elkaar gelijk te stellen. Ook de fascinatie die het publiek voor hen koestert, heeft een andere basis: de seriemoordenaar werkt op de verbeelding omdat we als mens de unieke aanleg hebben vooruit te denken en dat heeft een evolutionaire functie. We proberen te voorzien wat de risico's en de kansen zijn van alles wat we ondernemen.

„Onze diepste angst is die voor de dood – geen risico of kans, maar een zekerheid. Om die angst te bezweren, bedenken we die meest sinistere vorm van sterven: volgens een eigen, onnavolgbare logica, zonder genade. Die koude ogen zonder medeleven zijn het ultieme schrikbeeld. In films en literatuur wordt dat overwonnen door het goede; het kwaad wordt ontmaskerd en onschadelijk gemaakt.”

Heel normaal: „Je hebt veel popsterren en sporthelden met psychopatische kwaliteiten. Zij kunnen die omzetten in maatschappelijk succes.”

Maar mensen beleven ook lust aan het consumeren van dergelijke films en boeken.

„Die morbide fascinatie is er ook, maar het gaat volgens mij vooral om het verlichten van angst.”

Uw eigen interesse lijkt gewekt door uw vader, die u kenmerkt als een onversneden psychopaat.

„Mijn vader was absoluut een psychopaat, maar geen gewelddadige. Ik was niet bang voor hem, het was grote lol om met hem op te trekken. Hij was marktkoopman en verkocht eigenlijk alleen maar rommel, maar dat deed hij schaamteloos en bijzonder charmant.

„Voordat ik me in de psychopaten verdiepte, heb ik studie gedaan naar meesteroplichters – dat lees je terug in mijn boek *Flipnosis* – en uiteindelijk ging me een licht op: dat al die gewetenloze verleiders psychopatische trekken hadden. Het is niet eenvoudig daarover te schrijven zonder verstrikt te raken in hun glamour. Ik ontmoette eens een steenrijke oplichter die sprekend op Bryan Ferry leek. Toen ik hem interviewde, bestelde hij meteen een fles champagne van 400 dollar en hij liet er voor mij ook een komen, haha!

„Ik heb met zulke mannen over hun overredingskunsten gesproken, en ze herkennen iedere conclusie uit mijn eerdere onderzoek: ze gebruiken die technieken op intuïtie.”

In het boek worden allerlei geïnterviewden aangehaald over hun psychopatische aanleg. Wilden diw-

PASPOORT Kevin Dutton

Geboren: 1967 in Londen, waar hij ook opgroeide. Zijn vader was marktkoopman en psychopaat, zijn moeder was huisvrouw.

Loopbaan: Studeerde sociale psychologie aan de University of Kent. Werkt momenteel als onderzoeker aan het

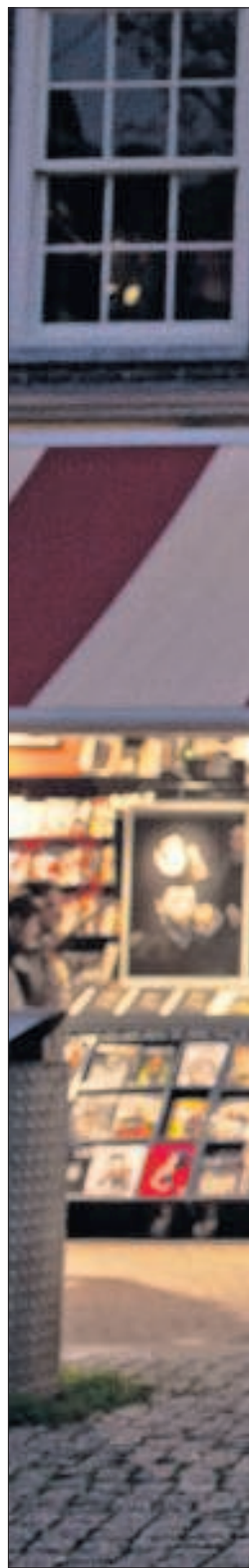
Calleva Research Centre for Evolution and Human Sciences van de Universiteit van Oxford.

Boeken: *Flipnosis: Doortastend optreden in ex-*

treme situaties (2010) en *Lessen van de psychopaat: Levenslessen van heiligen, spionnen en seriemoordenaars* (2012).

Privé: Getrouwd, geen kinderen.

wel als zodanig in beeld komen?

„Dit boek is voor publicatie goed nagelezen op mogelijke rechtsproblemen. Maar veel mensen wilden er onder valse naam wel over praten. Het is geen kwestie van alles of niets: ik gebruik voor de psychopathische aanleg graag het beeld van een mengpaneel: bij de een zijn alle schuiven omhoog, die scoort 0 op inleving en 100 op agressie, gewetenloosheid, het ontbreken van angst, overredingskracht, charme. Anderen zijn weer anders afgesteld. Dat zijn milde gevallen, vaak mensen die hun eigenschappen in dienst kunnen stellen van financieel of maatschap-

mes dat hij zonder pardon maar met voorbedachten rade in zijn lijf steekt. Een sluitende definitie van de psychopaat is niet te geven, maar dat hij als type niet wordt herkend in de DSM V, is absurd.”

U bent van de biologische school, die alles verklaart uit genetische aanleg.

„Nou, je hebt tegenwoordige de epigenetica, de wetenschap die bestudeert hoe de omgeving op de genetische aanleg inwerkt. Bij psychopaten komt altijd hetzelfde beeld naar voren: zware mishandeling en/of misbruik in de jeugd, in combinatie

wil een illusie; neurologisch onderzoek toont aan dat we al beginnen te handelen voordat we zelf weten wat we van plan zijn. Maar dit is een gevaarlijke kwestie, want waar blijft dan de eigen verantwoordelijkheid?”

U wijst ook de samenleving aan als een factor die psychopatisch gedrag aanwakkert.

„Ja, dat is zorgwekkend: onderzoek onder Amerikaanse studenten laat zien dat empathie in de laatste decennia met 40 procent is afgenomen, het sterkst in de afgelopen tien jaar. Het narcisme ontwikkelt zich omgekeerd. Je ziet het op televisie: shows als *De zwakste schakel*, *X-factor* en *Big Brother* worden gekenmerkt door genadeloosheid en een mentaliteit van ieder voor zich, dat is de tijdgeest.

„Ik wijt dat aan verschillende factoren. De rolmodellen zijn bijvoorbeeld heel erg veranderd – vroeger waren dat onze ouders, onderwijzers, de politie, enzovoort. Nu zijn het sterren en topsporters, bij wie het eigenbelang voorop staat: hun status, bezit, macht. De Britse filosoof Thomas Hobbes (1588–1679, EW) waarschuwde al dat de wet het enige is dat ons weerhoudt van agressie en bandeloosheid. Op internet bijvoorbeeld is geen controle, geen censuur en zijn plegers anoniem als ze willen. Zo kan het pesten en beledigen ver-

schrikkelijke vormen aannemen. We hebben ook geen tijd meer om alle informatie die we op een dag onder ogen krijgen te verwerken. Er wordt niet meer echt gelezen. Terwijl lezen de mens gevoelig maakt voor het gezichtspunt van anderen: we leren ons in te leven – dat zie je ook terug in de hersengebieden die actief oplichten bij onderzoek.”

De lessen van de psychopaat: Levenslessen van heiligen, spionnen en seriemoordenaars. (De Bezige Bij, €19,90)

Inlevingsvermogen wordt vaak als vrouwelijke kwaliteit getypeerd.

„Inderdaad: er zijn veel minder vrouwen te vinden met psychopathische trekken. Dat heeft onder meer te maken met hun opvoeding; meisjes worden door hun ouders anders behandeld dan jongens. Ze ontwikkelen meer taal- en emotionele vaardigheid. Maar ook de aanleg is anders: het is evolutionair aangetoond dat vrouwen op dreiging reageren met terugtrekken, angst, terwijl mannen actie ondernemen, agressie tonen.

„Vrouwen worden ook simpelweg minder snel geassocieerd met dergelijke trekken, en krijgen minder vaak de diagnose psychopate. Terwijl de situatie wel aan het veranderen is: er ontstaan steeds meer vrouwelijke gangs, vrouwen drinken meer en gaan vaker vreemd.

„Ze gaan mannen kopiëren – dat was nooit wat de eerste feministes

wilden! De balans raakt zoek.”

Toch ziet u ook leerzame aspecten aan de psychopathische persoonlijkheid.

„Zeker! Psychopathische eigenschappen kunnen ook voor gewone mensen handig zijn. Je moet het zo zien: psychopaten zijn assertief, ze zijn niet uit op bekering, ze zijn positief en vatten niets persoonlijk op, ze blijven koel onder druk en hebben oneindig zelfvertrouwen. Dat kunnen wij ook wel gebruiken! Stel je voor dat je om opslag moet vragen, of een lastig telefoontje moet plegen. Vraag jezelf af: wat zou ik doen als ik die angst kon afleggen? En doe dat dan zonder uitstel.”

Waar blijven de verlegen mensen, als iedereen leert assertief te zijn?

„Er is altijd plaats voor verlegen mensen, er zijn beroepen waarin empathische mensen uitblinken: ziekenverzorging, het onderwijs...”

Maar dat zijn wel minder betaalde beroepen!

„Tja, zo werkt de samenleving: types die risico nemen worden beloond.”

Daarin zou de politiek dus voor gerechtigheid moeten zorgen.

„Helaas scoren politici ook hoog op de psychopatenschaal...”

En wat is eigenlijk 'normaal'?

„Het zinnigste, wetenschappelijke antwoord is waarschijnlijk: wat zich in het midden bevindt, het gemiddelde. Maar dat is zo saai!” ■

Kevin Dutton

‘Koude ogen zonder medeleven zijn het ultieme schrikbeeld’

pelijk succes. Je hebt bijvoorbeeld veel popsterren en sporthelden met psychopathische kwaliteiten.”

Maar hoe stel je vast of iemand een psychopaat is? Welke definitie geeft de DSM V (een veelgebruikt psychiatrische handboek)?

De DSM V erkent de psychopaat niet, die spreekt van een ‘antisociale persoonlijkheidsstoornis’. Maar dat is niet de kern! Een antisociaal persoon kan bijvoorbeeld bij een ruzie in een café direct iemand in blinde woede aanvliegen, terwijl de psychopaat hem buiten opwachting met een

met de korte versie van het zogenoemde ‘krijgersgen’. Van de mensen die de korte versie bezitten, komt 80 procent ooit in hun leven tot geweld. Die tak van wetenschap wordt al door de rechterlijke macht erkend; in Amerika heeft die genetische aanleg in combinatie met herkomst uit een gewelddadig gezin al eens tot omzetting van de doodstraf in levenslang geleid.

„Ik heb het daar ook met jullie bekende advocaat Gerard Spong over gehad, die vond het zeer interessant: niets minder dan de vrije wil staat op het spel. Volgens mij is de vrije